

ISBN: 978-975-2482-75-3

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 37

Edebiyat / İnceleme

Dizi Editörü

Bilal Kemikli

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Haziran 2018
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

İhlas Gazetecilik A.Ş.

Matbaa Sertifika No: 12227

Merkez Mah. 29 Ekim Cad.

İhlas Plaza No: 11 A/41

Yenibosna Bahçelievler / İstanbul

Tel: 212.454 37 11

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Erzurumlu Bilge İmam

Muhammed
Lutfî Efendi

BİLAL KEMİKLİ

KETEBE

Bilal Kemikli

Sivas'ta doğdu. Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde tamamladı; 1998'de doktor, 2002'de doçent ve 2008'de profesörlüğe yükseltildi. Ankara, Yüzüncü Yıl ve Süleyman Demirel Üniversitelerinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Dekan olarak DPÜ İlahiyat Fakültesi'nin kurulmasına öncülük etti. Hâlen Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde görevli olan Prof. Dr. Kemikli'nin eserlerinden bazıları şunlardır: *Sun'ullah-ı Gaybî Dîvânı*, *Şair Şeyhülislam Ârif Hikmet Beyefendi, Oğlanlar Şeyhi Müfid ü Muhtasar, Dost İliinden Gelen Ses, Mevlânâ'nın Kalbine Açılan Kapı: Mesnevî Mektupları, Şiir ve İrfan, Şiir ve Hikmet, Şehir Hayat ve Derviş, İnsan Deniz ve Hayat, Ramazan Güzellemeleri, Oğul Sen Sen Ol ve Sen Sen Ol, Sevgili Kızım.*

İçindekiler

Önsöz7

Muhammed Lutfî Efendi Hayatı ve Eserleri

Muhammed Lutfî Kimdir?15
Tasavvufî Muhit20
Mücadeleci Bir Ruh22
Vefatı25
Eserleri27

Şiirlerinden Seçmeler

İlâhî33
Tevhid36
Münâcât.....38
Na'at.....41
Hayret-i Hüsün.....43
Âlemlere Rahmet45
Yâr Sana.....48
Sâki-nâme49
İlticâ52
Nûr-ı Hudâ54
Devlet Oldur.....56
Dar Eyleme57
N'olur Yâ Rab.....58
Kemâlât Ehli60
Âlem-i İbret.....62
Aklımı Başımdan Aldı63
Muhabbet65
Nedir Hikmet66
Zâkirler.....67
Bayram O Bayram Olur.....69

Âdet-i Mevlâ.....	72
Muharremiyye.....	74
Ramazan-nâme.....	76
Dîdâr-ı Dilber.....	78
Kudret-i Mevlâ.....	80
Yeter.....	81
Güvenme Civânım.....	82
Nazar Eyle.....	88
Ey Bâd-ı Sabâ.....	89
Aşkın Demi.....	90
Bir Gün Olur.....	92
Çeşm-i İrfân.....	94
Gönül.....	95
Kabristân.....	96
İstemez.....	98
Derd Mey-hânesi.....	100
Âh Âteşi.....	101
Gördüm Ben.....	102
Hazer Kıl.....	104
Haberin Yok.....	107
Bağışla.....	108
Bâzâr-ı Aşk.....	110
Derd-i Derûnum.....	112
Âfet-i Devrân.....	114
Mansûr-âsâ.....	115
Seyrân Demi.....	116
Bilmez.....	118
Cânân İli.....	120
Birsin İlâhî.....	122
Erzurum Destânı'ndan.....	124
Ma'nîler.....	126

Son Söz

Geleneğin İzinde Bir Bilge Şair.....	131
Şair Bize Ne Söylemektedir?.....	135
Kaynakça.....	141

Önsöz

*“Hubb-i Rahman isteyenler dürr ü mercan istemez
Derdini dermân bilenler derde dermân istemez.”*

Türkçe, asırlardır adeta bir mücevher gibi işlenerek gelişmiş, zengin bir şiir diline sahiptir. Bu şiir dili, şüphesiz Pîr-i Türkistan Hoca Ahmet Yesevî'nin Türkistan'da ektiği “hikmet” tohumlarıyla varlık kazanmıştır. Hikmetler, Asya steplerini aşk iksiriyle mayalamıştır. Yesevî'nin takipçileri, hikmetleri okuya okuya Anadolu'ya kadar gelmiştir. Anadolu'da Horasan erenleri, Türkistan uluları, abdal dervişler ve alp erenler gibi isim ve sıfatlarla anılan dervişler, Yesevî'nin söz ve mana incilerini getirmişlerdir. Yunus Emre, bu incileri yeniden şiir ipine dizmiş; o manaları bu toprağın ruhuna, ses ve söz varlığına uygun bir söyleyişle yeniden dile getirmiştir. Bu bakımdan o, “Türkçe'nin süt dişi” olarak anılır... Öyle ki, Yunus'un açtığı şiir bayrağı hiçbir zaman semamızdan inmemiştir. Hemen her çağda birçok şairimiz, Yunus gibi söylemeye, mana incilerini şiir ipine dizmeye gayret etmiştir.

Yunus'un izi günümüze değin gelmiştir. O iz, modernleşme süreciyle belirli bir kültür politikası haline gelen “zorunlu değişim projeleri”ne rağmen varlığını korumuştur. Milletimizin

dil zevkini, estetik anlayışını ve dünya görüşünü inşa eden bu şiir dilinin yaşadığımız çağda temsil eden şahsiyetlerden birisi Erzurumlu Muhammed Lutfi'dir. Klasik eğitim sistemi içerisinde, kadim şairlerin izinde giderek Türkçe'den başka Farsça ve Arapça'yı da öğrenen Muhammed Lutfi, bir yandan imamlık yaparken, öte yandan öğrendiği bilgileri ilim tâliplerine öğretmiştir. Hayatını daha çok Alvar Köyü'nde geçirmiş olması bakımından Alvar İmamı veya Alvarlı Efe olarak da tanınmıştır. Efe, Osmanlı toplumunda ulemadan gelenler için kullanılan Efendi nitelemesinin Erzurum ve havalisinde aldığı şekildedir. Bu itibarla Alvarlı Efendi tabiri, Erzurum'da Alvarlı Efe'ye dönüşmüştür.

Anadolu toprağını mayalayan dil, âlim, ârif ve âşık şairlerin şiir pınarından akan hakikat dilidir. Muhammed Lutfi, bu dili yirminci asrın ilk yarısında yazdığı şiirlerle yeniden kayda almıştır. Onun şiirleri, Türkçeyi kuran bilge şairlerin izinde kalemle alınmış veya söylenmiş şiirlerdir. Yunus Emre'den başlayarak Eşrefoğlu Rûmî, Şemseddin Sivâsî, Sinân-ı Ummî, Niyâzî-i Mısırî ve Hasan Sezâyî gibi bilge şairlerin kokusunu taşıyan şiirler... Ancak daha çok Karabağlı Seyyid Nigârî'nin izinde gittiğini söylemek mümkündür. Dolayısıyla o, şiiri sadece bir sanat zevki ve şairlik iddiasıyla yazmamış; şekil ve manada geleneğe bağlı kalarak, tecrübe ettiği, duyumsadığı ve anladığı manayı şiir formatında bize sunmuştur. Bu bakımdan onun şiirinde, sanat yapma arzusuyla bir kısım kelime oyunlarına rastlanmaz. Lakin gerek aruzu, gerekse heceyi yerli yerince kullanışı gibi, kafiye ve redifleri kullanmakta da mahir olduğu dikkat çeker. Diğer bir ifadeyle onun şiirleri, müzikalitesi sağlam şiirlerdir. Birçok şiiri bestelenmiş, ilahi ve türkü formatında TRT repartuarına kazandırılmıştır. Bazı şiirlerinin de yöresel usule göre, kaside ve zikir ilahisi formatında okunduğu bilinmektedir.

Muhammed Lutfi, hem ilim geleneğini günümüze taşıması, hem de şiir geleneği içinde şiirler yazması bakımından

“eski” ile “yeni” arasında bir “köprü” olmuştur. Medeniyetimizin bütün arklarını adetâ derûnunda hisseden ve onları bir ömür hakkıyla temsil eden, samimi gayret ve çabalarına unutulmaktan kurtaran bir köprü... Bu köprü şahsiyetin nefesi, sözü, sohbeti hep şiir olmuştur. Şiir olarak akan bir düşünce, bir hayal ve bir hareket! Bu şiirleri, oğlu Hacı Seyfeddin (Mazlumoğlu) Efendi derleyip *Hülâsatü'l-Hakâyık* ve *Mektûbât-ı Hâce Muhammed Lutfi* (İstanbul, 1974) adıyla neşretmiştir. Daha sonra Hüseyin Kutlu bu eser üzerinde çalışmalarını sürdürdü ve himmetleriyle birkaç defa yayımladı; böylece Efe'nin sözü ve sohbeti günümüz insanının irfanını da beslemiş oldu. Bu satırların yazarı da, daha önce konuyla alakadar olmuş, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın talebi üzerine *Alvarlı Muhammed Lutfi Divanı* adıyla bir kitap hazırlamıştır (Ankara, 2014). Bu kitabın yazımı sürecinde Atatürk Üniversitesi de Erzurum'da *Uluslararası Hâce Muhammed Lutfi Sempozyumu* (25-26 Nisan 2013) düzenlemiştir. Böylece akademik çevrelerin yeniden dikkatini çeken Muhammed Lutfi Efendi, yapılan yeni yayın ve bestelerle milletimizin irfanına hizmet etmeye devam etmiştir.

Ketebe Yayınları'nın “Türkçeyi Kuranlar” projesi kapsamında hazırlanan bu kitap, Erzurumlu Bilge Şair Muhammed Lutfi'yi ve şiirlerini yeniden genç okuyucularımızın dikkatine sunmak için hazırlanmıştır. Daha önceki çalışmalar yeniden gözden geçirilmiş, bilhassa değerler eğitimi açısından dikkat çeken öğretici, hikemî şiirler tercih edilmiştir. Bir de seçkide, bestelenerek okunan şiirler tercih edilmiştir. Bu yöntemin, genç okuyucularımızın şiirleri icrasıyla da dinleyerek dil ve musıkı zevklerini geliştirmelerine katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Kitabın başında dipnot kullanılmadan, şairin hayatı ve eserleri kısaca anlatılmıştır. Şiirlerin de kolay anlaşılması için, bilinmemesi muhtemel olan kelimeler sayfa sonu sözlük tekniğiyle sunulmuştur. Ancak okuyucu şiiri kendi ilgi ve alakasıyla anlaması arzusuyla bir açıklama veya yoruma yer